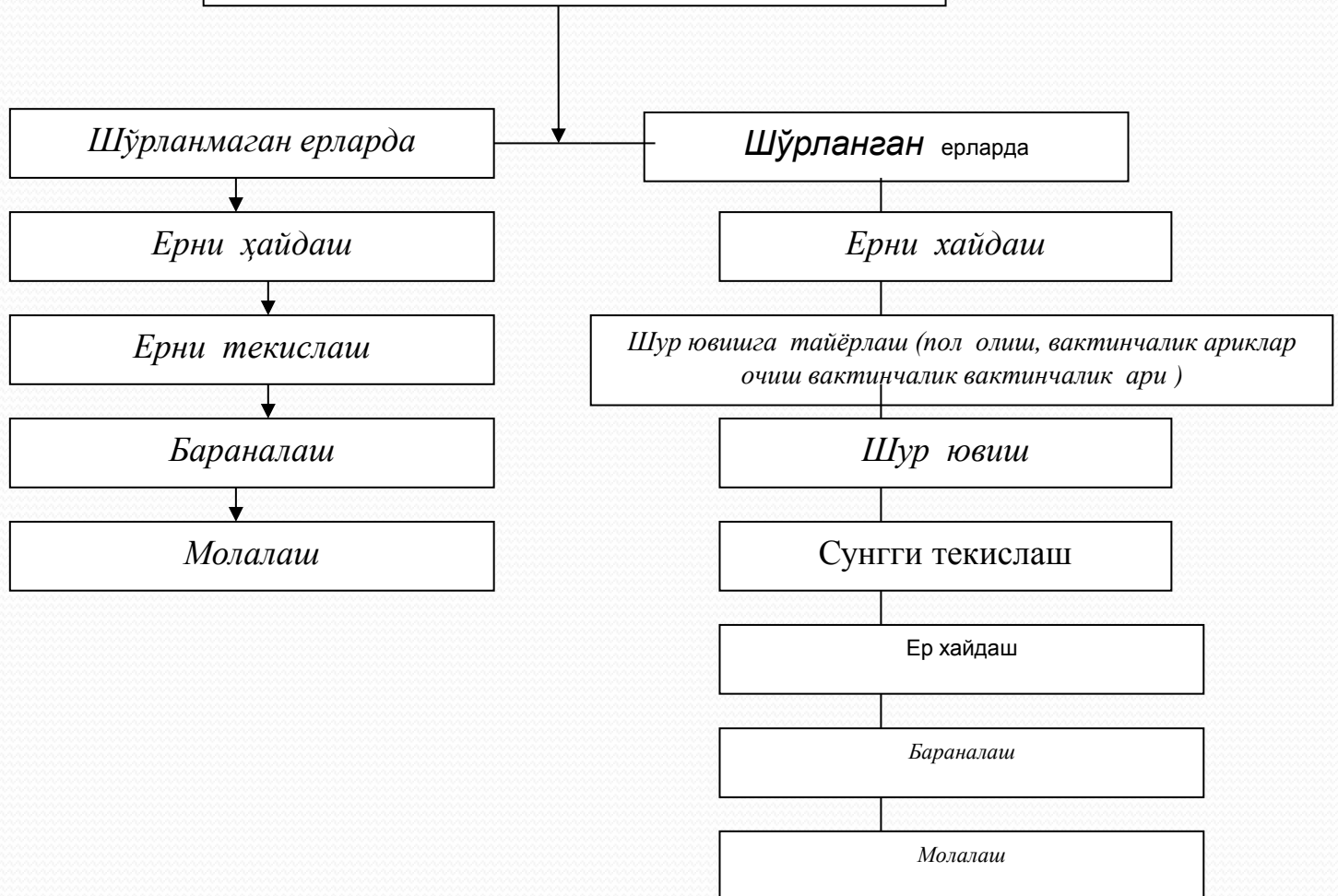

**6.ДЕХҚОНЧИЛИК
ИШЛАРИНИ БАЖАРИШДА
ХАВФСИЗЛИК ТАЛАБЛАРИ**

- *Дехқончилик – қишлоқ хўжалигининг асосий тармоқларидан бири бўлиб, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари, саноатни – хомашё, чорвачиликни ем-хашак билан таъминлайди ва шу билан бир қаторда экинлардан сифатли ва мутассил юқори ҳосил етиштириш мақсадида уларни экиш, парвариш қилиш усуллари, тупроқ унумдорлигини ошириш тадбирлари ва ҳокозалар билан шуғулланишидир. Дехқончилик одамларнинг фаолиятидир.*

- *Ҳаётда деҳқончилик асосан иқтисодий ва ижтимоий ҳавфсизликни яхшилашга хизмат қилади. Деҳқончилик техник ва ташкилий ишлар мажмуасидир. Шу сабабдан деҳқончилик фаолиятини амалга оширишда унинг ҳар бир ҳолатидан инсон учун ўзига хос потенциал хавфлар мавжудки улар сабаб таъсирида зарар етказувчи очиқ хавфларга айланиши мумкин.*

Ерни экин экишга тайёрлаш

Статистик маълумотларга асосан дала ишларини бажарувчилар учун шамоллаш, нафас йўли аъзоларини бўйрак, ўт пўфағи, ҳаракат органларида кўп бўлиши белгиланган. Шу билан биргаликда инсонни ҳаракат аъзоларида ҳам салбий ҳолатлар, яъни пайларни чўзилиши, жароҳатланиши ва бошқалар кузатилади.

- Дала шароитида қўл меҳнатини бажаришда атмосферадан бўладиган хавфли факторларни, аynиқса қуёш нуридан зарарли таъсирлар борлигини кўрсатиш керак. Айрим тадқиқотчиларнинг ҳулосаларига кўра қуёш нурининг таркибида айрим тур нурлар борки улар одам танасида ховфли ўсмаларни ҳосил бўлишига омил бўлар экан.

- *Қўл кучи билан ишлаш вақтида баданни терлаши шамоллашни асосий сабаби ҳисобланади, радикулит, буйрак, ўпка ва бошқа органларни шамоллатади. Атмосферадан бўладиган таъсирни бошқариш ҳам мураккаб. Шу сабабдан дала ишларини кўрсатилаган босқичида қуйидаги хавфсизлик талабларини бажариш, бўлиши мумкин бўлган салбий ҳолатларни олдини олишга ёки таъсирини камайтиришга омил бўлади.*

- техникаларни ишлатувчилар техника хавфсизлиги қоидаларига қатъий амал қилишлари керак;
- - техникаларга иш қуролларини ва жиҳозларини ва жиҳозларини (барона, мола, плуг бошқа ҳар хил тиркама жиҳозларни) улаш ва узишда база механизм двигателини ўчирган ҳолатда бажариш керак. Мола, барана ва бошқа жиҳозларни устига чиқиш мумкин эмас, улар ҳаракатланаётган вақтда ён атрофидан камидан зм масофада бўлиш керак. Мола, ер текислагич билан ишлашда тажрибасиз машинистни ишлатиш керак эмас, чунки кўп миқдорда тўпланиб қолган грунт тракторни ағдариб юборишга сабаб бўлиши мумкин.

- *.-ёгингарчилик, чақмоқ вақтида ишлаш тақиқланади: чақмоқ вақтида электр таянчлари (устунлари) дарахтлар остида бўлиш тақиқланади;*
- *-белгиланмаган жойларда дам олиш мумкин эмас;*
- *- иш жойларида қайнатилган ичимлик суви бўлиши керак;*
- *- баданни очиқ жойларини қуёш нуридан ҳимояловчи кийимлар кийиш керак.*
- *Кетмон, лопата ва белкурак билан шамол вақтида ишлаганда шамол йуналишига тескари ёки кундаланг туриб ишлаш кўзга қум, сув томчилари тушиши хавфини камайтиради.*

- *Механизмлар ишлаётганда далада қўл меҳнатини бажарувчилар шамол йуналиши бўйича механизмлар ишлайдиган қисмга нисбатан олдинда ҳаракатланганлари мақсадга мувофиқдир. Бунда механизмлар ҳаракатидан кўтариладиган чанг ва улардан чиқаётган газлар таъсиридан зарарланиши камаяди.*

- Қишлоқ хўжалиги экинлари уруғини экишдан олдин уларни химиявий ишловдан ўтказилади. Бунда химиявий моддалардан ҳавога зарарли моддалар кўтарилади. Бу ишловчилар ва атрофдагиларнинг нафас йўли орқали зарарланиши ва заҳарланишига сабаб бўлиши мумкин. Шунинг учун қишлоқ хўжалиги экинлари уруғига химиявий ишлов беришни махсус жиҳозланган жойларда бажариши керак.

- *Химиявий моддалар билан ишлашда ишловчиларни хавфсизлик бўйича назарий ва амалий тушунчаларга эга қилиш лозим. Буни хавфсизлик бўйича мутахассис ёки энтимолог агрономлар томонидан йўриқнома бериш билан амалга оширилади.*
- *Химиявий моддалар билан ишловчиларни махсус бош кийимлар, қулқоплар ва шахсий ҳимоя воситалари (нафас йулини, баданни ва кўзни ҳимояловчи) билан корхона томонидан бепул таъминланиши керак. Уларни ҳар сменадан сўнг зарарсизлантириш ишларини амалга оширилади.*

- *Химиявий моддалардан ажраладиган зарарли газларни уларни тозалаш (филтридан ўтказиш) керак, бунинг учун махсус жойларда ишларни амалга ошириш керак. Химиявий моддалар билан ишлаш жойи, ҳовузлари сув манбаларидан (ер усти ости сувлари) махсус ҳимояловчи ишланмалар билан ҳимояланган бўлиши керак. Бунинг учун бетон, темирбетон, ва ўрамли ҳимояловчи воситалар ишлатилади.*

Пахта ва чигит экиш парваришда бажариладиган ишларга асосан куйиладиганлар киради

Уруғни экиш

Ягоналаш

Бегона ўтлардан тозалаш (бир неча марта чопик ва ўтоқ)

Ширага қарши ишлов бериш

Култивация (бир неча марта) ўғитлаш билан

Жўяк олиш (бир неча марта ўғитлаш билан)

Суғориш (бир неча марта)

Химиявий ва биологик ишлов бериш

Ўргамчаккана, кўсак қурти ва бошқаларга қарши

Чилпиш

Уруғ экиш ишларини бажаришда ишловчиларни химиявий ишлов берилган уруғни кўтариш, ташиш ва юклашда зарарланиши, механизмларни ростлаш жараёнида тан жароҳати ошиши, зарарли газ ва чангдан зарарланиши ҳолатлари бўлиши мумкин, агарда хавфсизлик бўйича йўриқномаларга итоат этмаса.

Ёшларни ишлатишда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг буйруғи (2011 й 5 март № 2206) тасдиқланган. «Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш ва йиғиштириб олиш учун таълим муассасалари ўқувчилари ва талабаларидан фойдаланишда меҳнатни муҳофаза қилиш қоидалари» га қатъий амал қилиш лозим.

- *Химиявий ишловдан ўтган уруғларни кўтариш ва ташишда газ ниқоб ва бошқа кўзни, терини ҳимояловчи воситалардан фойдаланилади. Қишлоқ хўжалиги экинларини ягоналаш қўл кучи билан бажарилади. Бунда ишловчи учун атмосферадан бўладиган хавфлар, қуёшдан бўладиган хавфлар ва қўл орқали хосил бўладиган касаллаклар бўлиши мумкин.*

- *Сувчилар дала шароитида бўладиган хавфлар таъсиридан ҳоли эмас. Айниқса кечки сменада ишловчилар, куннинг қоронғи вақтида ишловчилар учун қўшимча потенциал хавфлар мавжуд. Шу билан биргаликда механизациялашган суғориш усулларида ишловчилар учун электр хавфи, техника хавфи ҳам потенциал хавф ҳисобланади.*

- *Сувчиларни хавфсизлигини таъминлаш мақсадида хавфсизлик бўйича назарий билимларга эга қилиш керак. Уларни меъёр асосида махсус кийим билан, айниқса аёқ кийими билан таъминлаш лозим. Кечки сменада ишловчилари учун тунги ёритгич воситалар билан таъминлаш назорат қўлиш керак.*

- *Химиявий ишлов берилган далаларга сувчиларни ва умуман далага ишлов берувчиларни (чопиқчилар, ягоначилар, ўтоқчилар, чеканка қилувчилар) кириши мутахассислар рухсати билангина йўл қўйилади. Ҳар хил химиявий дорилар учун ишланган майдонга кириш муддатлари белгиланган.*

- *Химиявий моддалар сақланадиган омборлар аҳоли ва чорва ҳайвонлари яшаш жойларидан камида 200 м масофада жойлашган бўлиши керак. Химиявий моддалар билан ишловчи механизмларни аҳоли яшаш жойларида сақланмайди. Химиявий маҳсулотлар сақланадиган омборлар ва ишлатиш жойлари сув манбаларидан қатъий ҳимояланган бўлиши керак. Улар устидан доимий назорат ташкил этилиши керак маъсул одамлар бўлиши шарт.*